

SACCHANDATĀ SAṂKAPPAM - VĪMANSANAM

Okkampitiyagāmajo Yasassi Bhikkhu¹

Amhākaṃ sammāsambuddho pana vesaka punnamīdine saka nānappabhāvena sakala lokesu kuslākusalṃ Sabbadhammaṃ bodhayitvā taṃ sabbaṃ dhammaṃ sabbesaṃ devamaussānanca adesaī. Yokiya lokuttara vaseneva taṃsabbaṃ dhammaṃ devamanussānaṃ hitāyaca sukhāyaca sanvattati. taṃ saddhammaṃ avirodentā aññatitīyā pana gotama sammāsambuddassa amalaṃ dhammaṃ paṭkkentā idhameva saccaṃ moghamaññaṃ ādīvasena buddhassa bhagavato dharamāna kāleyeva nānāvādaṃ desaiṃsu. Sammāsambuddho pana janapada cārikaṃ caramāno kesaputtam nāma kālamanam nigamaṃ agamāsi. Athakho kesaputtavāsi kalāmā pana yena bhagavā tenupasamkamitvā, bhagavantam abhivādetvā sakkāretvā, grukāretvā mānetvā idhameva saccaṃ moghamaññaṃ ādīvasena pawattitam aññatitīyānaṃ vādaṃ sandassesuṃ. Tasmin sallāpe pana amhākaṃ sammāsambuddho dasahica kāranehi samannāgataṃ suttaṃ adesesi. taṃ pana kālama suttaṃ pākaṃ voharāma. Tāni dasa kāranāniyeva vattamāne pana ekameva vacaneneva taṃ pana sacchandatā nāma. idhaṃ vacanaṃ vattamānaloka vohārepana atisambhāvitam vacanaṃ bhavati. Tasmā pana taṃ sacchandatā saṃkappaṃ ati sankhitteneva vicāre tabbaṃ.

Ācāravādi dassanaṃ padhānaṃ katvā vohrita saṃkappanti ekacce paticīna paṇḍitā imṃ saccandatā saṃkappaṃ dassenti. Apitu tesam nibbacanepica nānāvādaṃ pavattanti. Ānglika bhāsāya “FREE WILL” iti imaṃ vacanaṃ parivatteti. Sīhala ānglika saddakose pana “VOLUNTERINESS STATE OF FREE – AGENCY” ādi vasena dve attakatanā yeva bhavanti. Imehi paticīna attakathanehi nibbacanehi pana devenavā yena aññenavā nābhiperito attanomatinyeva sacchandati mūlaattaṃ bhavati. paticīnapaṇḍitesu pana taññeva sacchanda saṃkappaṃ bhavati. Āchāradhammesu pana sabbāni kiriyāni puñña - papa kusala - akusalaādīvasena vibhijyante. Tena sabbāni pāpa akusala kammāni akatvā

¹ Temporary Lecturer, Department of Pāli & Buddhist Studies, University of Peradeniya

pua- kusala kammāmiyeva kātuṃ manussa citta santāne vāyamaṃ uttsāhaṃ jāyate. Kintu tāni kammāni karituṃvā akarituṃvā manussa citte yaṃ icchārammanaṃ natthīti tasmin pana imaṅ sacchandatā saṃkappamnipphalā bhavatiyeva tenasabbācāraddhammaṃ yeva bhaṃjati. Paticīna dassanesu pana ARISTOTAL nāma sambhāvita dassaniko pana imasmim paticīna saṃkappe mūladesako bhavati. So manussehi kariyamānāni kammāni icchānuga kammaṃ anicchānugakammanti vibhajati dvīhiākārehi. Tatha pan manussā attano kiriyaṇi kammanṃca phalaṅca ādivasena ñatvā svakammāni karonti. Tam pana icchānuga kammaṅ bhavati. taṃ sabbam ajānanto yaṃ kammaṃ karoti taṃ pana anicchanuga kammaṃ bhavati. Tesu paṭhamesu icchānugakamma visayesu pasansā kātabbṃ. Dutiyesu anicchānuga kammavisayesu ācāraddhammaṃ dassaitvā ovāditabbhīneva iti ARISTOTAL paṇḍito vadati.

Amhākaṃ sambuddho pana sabbapāpassa akaraṇaṃ kusalassa upasampadā ādi vasena tato dvisahassa vassaṃ mattake yeva nuñña-kusala pāpa- akusala sannissitaṃ imasmim sacchandatā saṃkappam desesi. Tasmā so bhagavā yeva tatha deskoca mūladeskoca bhavati. Sammāsbuddho pana magdhādhipatim kosla rājaṃ ārabba desite purisa sutte pana

“lobho dosoca mohoca - purim pāpa cetasam

Hinsanti atthasmbhūta – tacasāraṃva samphalanti”

Ādi vasena kuslākusaladhamma sannissita sacchandatā sankappe paṭhamam aṅgam adesai. tasmim pana lobha dosa mohādi padhāna akusla mūla sannissita yaṃkiñcidhammaṃ purisassa citte uppajjati. taṃ sabbam tassa purisassa eva dīgha rattaṃ ahitāyaca dukkhāyaca aphāsuvihārāyaca nissayam bhavati. Tasmāyeva sabbap[āpassa akaraṇaṃ - kuslassaupasampadā ādi vasena adesi bhagavā. tasmim gāthāyaṃ dutiyaḍḍhe pana sachitta pariyodapanam ādivasena yaṃ bhagavā desesi tam pana imasmin sacchandatā saṃkappe dutiya amham bhavati. taṃ pana manasānusannissita kārāṇameva. Kālāmānam desita kālāma suttee pana tan dhammam vitthāra vaseneva adesi amhākaṃ sammāsbuddho. Tam pana dashica kārāṇehi yeva desesi. “Etha tumhe kālāmā, mā anussavena, mā paramparāya, mā itikirāya, mā pṭakasampadānena, mātakkaheṭu, mānayahetu, māākāraparivitakkena, mādiṭṭhinjchānkkhantiyā, mā

babharūpatāya, mā saṅogārūti ādinā nayena. Tam pana vitthāraseneva evaṃ daṭṭhabbaṃ.

Mā anussavenamti kenatthena - asmiṃ loke vasantā ekacce puggalā pana suta matteneva taṃ sādḥūtivā asādḥūtivā cintenti. Kintu, suta mattappamaneva yaṃkiṃci kuslanti akusalanti iti na jāneyyāma. taṃ sutamattaneva. mayam pana taṃ vicāretabbaṃ tasmā yeva mā anussavena iti bhagavā adesi. taṃ sutamattaneva.

Māparamparāya – yāti kenattena ekacce puggalā panāyan dhammo amhākaṃ pitu parammarāyavā mātu paramparāyavā āgato, etam nissāya loke pavattito ayam dhammo kusaloti. ayam dhammo akusaloti adinā nayena attano paramparāya sahasannissita dhammeva kuslanti ansannissita dhamma meva akusalanti ādivasena cintenti, yatā ālavako yakkho. Kintu, taṃ paramparāgata matin vinā kusalaṃvā akusalaṃvā na bhavati. Tasmāyeva amhākaṃ sammāsambuddho taṃmatin paṭikkhipi mā paramparāadinā nayena.

Mā itikirāya - yāti kenattena ekacce puggalā panāyan dhammo kusaloti ayam puggalo avadi. ayam akusaloti so puggalo vadesi. Tasmā ayam akuslotiva kusalotivā aññatarañña taresaṃ puggalānaṃ nānāmatinvā vacanaṃvā nissāya dhammaṃ paṭganhanti. Kintu, taṃ na yuttaṃ nabhavati. taṃ kaāraṇaṃ nissāya mā itikirāya ādi vasena amhākaṃ sammāsambuddho taṃ matin paṭikkhipi.

Mā pṭakasampadānena –nāti kenattena manussā pana nānāladḍhiṃ dhāretvā ayam pana mamasamyāgata piṭakāgata kāraṇaṃ bhavati. tasmāevataṃ kuslanti. ayam pana mama laddhi sammata piṭakāgata dhammaṃ na bhavati. tasmāyevataṃ akuslanti ādinā nayena nā paṭiggahita piṭaka sannissita dhammena saha sṃyojaitva kusla-akusala nayena dhammaṃ vibhajanti. taṃ piṭakāgata kāraṇa meva iti matvā amhākaṃ sammāsambuddho piṭkasampadānena iti tañca paṭikkhipi.

Mātakkahetūti kenatthen sammāsambuddhassa bhagavato dharamānakāle nānāvidha takka, vitakkaādi nānāvādā ahesuṃ. Ekacce puggalā tesu vādesu jayaṃ puggalaṃ nissāya taṃvādaṃ kusalanti prājītaṃ vādānaṃ akusalanti ādi vasena vādāropitānaṃ jitaṃ vādameva paṭganhinsu. Kintu, vādesu pana sacchṃ dhammaṃ musā karonti. Musā

dhammaṃ saccam karonti. Tasmāyeva takkānu sannissita sabbam saccanti
ayaṃ vādañca bhagavā paṭikkhipi mātakkahetu ādināyena.

Mānayahetuti kenatthena, ekacce manussā nānāvidha nayaṃ
sannissāya ayaṃ dhammo kuslākusaloti vibhajanti. saccam asacchantivā.
Kintu, taṃ nayānugataṃ nāma naca kusalovā akusalovā hoti. Tasmāyeva
amhākaṃ sammāsambuddho pana taṃ kāraṇaṃ paṭkkhipi.

Māākāraparivitakkenāti kenatthena ekacce puggalā nānā dhammesu
sabhāvaṃ me (salakkhaṇaṃ) ajānantā tassa kāraṇassa dassanamatteneva aya
kusalantivā sacchantivā ganhanti. ayaṃ akusalavā musāvāti. Kintu,
rūpākāra sabhāvena dhammassa kuslākusalamattaṃ na nātappaṃ.
Tasmāyeva taṃ kāraṇaṃ mā ākāraparivitakkenāti amhākaṃ bhagavā
paṭkkhipi.

Mādiṭṭhinjchānkkhantiyāti kenatthena pubbe dassitākāreṇeva
ekacce puggalā attano samyavādesu āruyha taṃ samayaṃ sannissāya loka
dhammaṃ kusalākusala saccāsacca ādivasena vibhajanti. tasmaṃ pana
smaya snissita kāraṇaṃ kusalaṃ vā sacchanvā bhavati. Asannissita
kāraṇaṃ akusalavā asaccaṃvā bhavati. Kintu, attano diṭṭhiṃ sannissāya
dhammaṃ na vibhajitappaṃ iti ovādiyamāno mādiṭṭhinijjhānakkhantiyāti iti
ayaṃ kāraṇaṃ amhākaṃ bhagavā paṭkkhipi.

Mā babharūpatāyāti kenatthena ekacce puggalā bāhira rūpe
manussā sadhu, asādhu iti maññamāno tesam sādhuṇaṃ dhammaṃ
paṭganhanti. Kintu,
na vaṇṇarūpena naro sujāno - na vissase ittaradassanena
susammatānaṃ hi vihaṃṃjanena - asaññatā likasmiṃcaranti'ti
amhākaṃ sammāsambuddho taṃ paṭikkhipi. Sappurusākāreṇa asppurisā
imasmiṃ loke caranti, jīvanti. Tasmāyeva ayaṃ kāraṇaṃ bhagavā
paṭkkhipi mābabbarūpatādināyena.

Mā samaṇogārūti kenatthena ekacche pana ayaṃ me acariyoti ayaṃ
mamaṅgārūti. Ayañ mama jēṭṭhoti tasmā tesam vacanameva saccam
kusalammeva bhavati. Iti paṭganhantā nānā kausalañca kusalañca karonti.
Yatā angulimāla kumāro tatā ekacce puggalā attano ācariyādi jhetṭhānaṃ
sannissāya akusala dhammeva karonti. Kusala saccan'ti taṃ kāraṇaṃ
maññanti. amhākaṃ sammāsambuddho pana sabbesaṃ devamussānaṃ

ācariyobhavati. Tathāpi idhameva saccaṃ moghamaññanti nādesi. Tasmāyeva ayaṃ kāraṇaṃ mā samanogarūti evaṃ paṭkkhipi.

Ayaṃ pana tesāṃ dassanattaṃ atthavibhāvanā. Attāhi attano nāto – kōhi nāto parosiyā ādi vasena buddho bhagavā attato saraṇ, nāthaṃ attano yeva katvā adesai. Tatāpi, yaṃ dhammaṃ kusalaṃ'ti saccaṃ'ti viññū pasatthā taṃ dhammameva paṭiganhitabbaṃ, yaṃ dhammaṃ akusalaṃ'ti musā'ti viññū garahitā taṃ dhammameva paṭikkhipitabbāṃ ādi vasena sacchandatā dhammameva kusala sacca sannissitaṃ katvā adesai. Tatāpi attanā kata pāpena attanā tava saṃkilissati attanā akata pāpena na saṃkilissati. Tasmāyeva yoniso manasikāreṇeva sabbaṃ dhammaṃ vicāreyya tesu dhammesu saccaṃ - kusalaṃ dhammameva paṭiganhitvā vḍḍhaitabbaṃ. asddhammaṃ pana akaraṇīyatabbaṃ taṃ pana sīlaṅca paññaṅca sannissita sādhu sappurisa mettāahagata kammameva bhavati. mayampi taṃ sādhu sappurisapanthāneva gaccheyyāma. taṃ pana manomūlika, loke sādhu sammata sacchandatā saṃkappaṃ bhavati.

Imināyeva sacchandatā saṃkappaṃ amhākaṃ sammāsambuddho yeva padhānaṃ katvā pācīna – paticīna matānusāreṇeva atisankitteneva māgadhi kavohāreṇa kusalākusalamataṅca kālāma suttagata mataṅca anto katvā dassaitabbaṃ.

Pamukhapadāni: Sacchandatā, Sammāsambuddho, Mafāni, Nayo, Deṣanā.

080
PRO